

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертаційну роботу

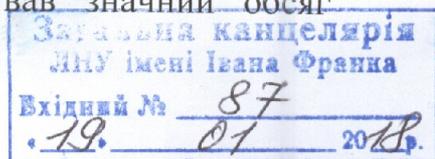
Біскупа Віталія Степановича

“КАР’ЄРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ: СОЦІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ”,

подану в спеціалізовану вчену раду К 35.051.26
Львівського національного університету імені Івана Франка
на здобуття наукового ступеня кандидата соціологічних наук
за спеціальністю 22.00.04 – спеціальні та галузеві соціології

У контексті сучасної соціально-економічної ситуації актуальними для соціологічної науки є проблеми, пов’язані зі становленням й розвитком кар’єри, оскільки саме ці процеси дають можливість людині реалізувати свої здібності, можливості та потреби, здобути певний соціальний статус. Особливий інтерес у цій сфері репрезентують опис, пояснення й прогноз вибору професії, розвитку кар’єри та особливостей її становлення. Актуальною перспективою самореалізації особистості та її професійного формування є розвиток кар’єрних компетентностей. Особливо важливим це є для студентської молоді, яка перебуває на етапі професійного становлення. Саме кар’єрна компетентність є показником, що визначає, які з вироблених особистісних компетенцій потрібні для її росту. Кар’єрна компетентність дає можливість фахівцеві розставляти пріоритети й визначати власні кар’єрні досягнення, а потім розрахувати свої можливості і вчасно робити кар’єрний ривок, що виводить фахівця на новий, більш високий рівень кар’єри.

У зв’язку з цим звернення автора дисертації до аналізу кар’єрної компетентності як інтегральної характеристика суб’єкта навчання у вищій школі є цілком виправданим. Змістовний матеріал дисертаційної роботи, висновки до неї, наукова новизна й об’ємна емпірична база дослідження дають змогу говорити про обґрунтованість і достовірність наукових положень дисертації, а також про наукову новизну одержаних В. С. Біскупом результатів. Працюючи над обраною темою, дисертант проаналізував значний обсяг

наукових публікацій соціологів минулого і сучасності, зарубіжних і вітчизняних авторів, про що свідчить не тільки матеріал двох перших розділів, а й список використаних джерел.

Знайомство з роботою дає підстави стверджувати, що мета дисертаційної роботи, зазначена як розробка концептуальних засад формування і реалізації кар'єрної компетентності студентської молоді, досягнута, відповідно поставлені завдання успішно реалізовані.

У першому розділі дисертаційного дослідження – «Теоретико-методологічні засади дослідження кар'єри у соціогуманітарних дисциплінах» – дисертант здійснює аналіз понятійного апарату дослідження та теоретичних підходів до розуміння кар'єри (с. 20-23), кар'єрних компетентностей (с. 25-39), цінні кар'єри (с. 31), та професійно-статусних домагань (с. 36). У межах цього розділу Біскуп В. С. сформулював авторське розуміння кар'єрних компетенцій, які розуміються як узагальнені, ідеалізовані вимоги та бачення кінцевого результату освітньої та підготовчої діяльності, сформульовані “ззовні” (ринком праці чи соціокультурним середовищем) у термінах конкретних виробничих, життєвих, комунікативних, побутових знань, вмінь, навичок, що зумовлюють затребуваність фахівця на ринку праці та його ефективність у трудовій діяльності та кар'єрної компетентності, що розглядається як інтегральна характеристика суб'єкта кар'єри, яка визначає його здатність вирішувати типові та нестандартні професійні та позапрофесійні завдання, які виникають у реальних виробничих, життєвих, комунікативних, побутових ситуаціях (с. 78). Заслуговує на увагу також представлена автором типологізація індивідуальної адаптації до кризових соціальних обставин у сфері реалізації кар'єри (с. 75) та характеристика впливу соціокультурних чинників на формування кар'єрної компетентності особистості (с. 66-67).

Фокус уваги у другому розділі дисертації зосереджено на аналізі методологічного та емпіричного виміру проблеми кар'єрної компетентності. Зокрема, здійснено аналіз емпіричних досліджень вітчизняних та зарубіжних соціологів, присвячених професійно-статусним та кар'єрним орієнтаціям студентської молоді. У підрозділі 2.2 “Методологічні аспекти соціологічного

аналізу кар'єрної компетентності" дисертантом виділено індикатори визначення професійної компетентності, а саме: поведінкові та ментальні (с. 95), особистісної готовності (с. 96). Автор здійснює аналіз структурних елементів кар'єрної компетентності та цілком справедливо зазначає, що фахівець, компетентний у реалізації власної кар'єри, – це активна особистість, яка формується під впливом комплексу мікро-, мезо- та макрорівневих чинників.

Матеріали третього розділу дозволяють вийти на характеристику власне предмету дисертаційного дослідження – соціальних чинників формування та реалізації кар'єрної компетентності студентської молоді в сучасному українському суспільстві. На основі аналізу емпіричних даних, дисертант виокремлює характер взаємозв'язку між інституційними та соціокультурними чинниками формування та реалізації кар'єрної компетентності. Ще одне важливе надбання цього розділу – здійснення ранжування життєвих пріоритетів студентської молоді в майбутньому професійному становленні, що дало змогу дійти висновку, що у релевантних до реалізації кар'єри цінностях студентської молоді відбувається синтез традиційних та новітніх цінностей. На увагу заслуговує й матеріал щодо застосування кластерного аналізу до визначення груп студентської молоді за спрямованістю професійно-статусних орієнтацій, а саме: “активно-мотивованих інтерналів”, “інтерналів-адаптантів”, “екстерналів-адаптантів”, “екстерналів-ізолянтів”.

Не викликає заперечень й практичне значення одержаних дисертантом результатів, які можуть бути використані як теоретико-методологічне підґрунтя для подальших досліджень у сфері професійно-трудова відносин, зокрема розгляду професійної компетентності як соціального феномену, чинників її формування та реалізації.

Основні положення та результати дисертаційного дослідження були представлені автором на міжнародних та всеукраїнських конференціях, симпозіумах, круглих столах, а також викладені у 24 публікаціях, із них: 9 – у виданнях, що входять до затвердженого переліку наукових фахових видань, 1 –

у закордонному періодичному науковому журналі, 14 – у збірниках конференцій, форумів, конгресів.

Зміст автореферату ідентичний змісту основних положень дисертаційної роботи. У жодному разі не заперечуючи наукового значення доробку дисертанта, все ж не можна не звернути увагу на існування в роботі певних суперечливих моментів і окремих недоліків:

1. У підрозділі 2.1. “Кар’ерна компетентність в емпіричних дослідженнях зарубіжних та українських соціологів” значна увага відводиться огляду професійно-статусних домагань, життєвим цінностям, кар’єрним орієнтаціям студентської молоді. Натомість недостатньо проаналізовані результати саме дослідження кар’єрної компетентності як центрального поняття дисертаційної роботи.

2. Також основна увага в цьому підрозділі зосереджена на аналізі емпіричних напрацювань вітчизняних соціологів, тимчасом як зарубіжні напрацювання представлені тільки аналізом поняття прекаріату Г. Стендінга (с. 90-91).

3. У підрозділ 2.2. “Методологічні аспекти аналізу кар’єрної компетентності” дисертант не в повному обсязі розкриває власне структурні напрямки й особливості дослідження кар’єрної компетентності студентської молоді. Немає чіткого розмежування інституційних, соціокультурних чинників та агентів, які чинять формуючий вплив на мікро-, мезо- та макрорівні.

Висловлені зауваження не заперечують загалом позитивну оцінку дисертаційної роботи В. С. Біскупа. На нашу думку, ця робота є самостійним, завершеним дослідженням актуальної проблеми сучасного українського суспільства, що полягає в недостатності ґрунтовних теоретичних опрацювань та інструментів емпіричного дослідження і розуміння чинників формування та реалізації кар’єрної компетентності студентської молоді. Положення дисертаційного дослідження розширюють наукові уявлення про особливості цих процесів та будуть сприяти розвитку таких галузей знання, як соціологія кар’єри, соціологія професій, соціологія праці, соціологія молоді.

Висновки дисертації можуть бути використані для розробки та реалізації загальнонаціональних і регіональних освітніх, інформаційних програм, спрямованих на розвиток кар'єрного потенціалу та конкурентних переваг випускників ВНЗ. Вагоме практичне значення мають напрацювання дисертанта щодо засобів діагностики кар'єрного потенціалу студентської молоді, а також рекомендації щодо застосування тих чи інших соціальних технологій підвищення кар'єрної компетентності та профорієнтації на всіх етапах здобуття вищої освіти.

Враховуючи позитивні моменти дослідження, самостійність його проведення, наукову значущість, актуальність розкритих проблем, новизну одержаних результатів, належну апробацію і зважаючи на те, що дослідження відповідає вимогам пункту 11 та 13 "Порядку присудження наукових ступенів", затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24 липня 2013 року, зі змінами внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України №656 України від 19 серпня 2015 року і наказу Міністерства освіти і науки України №40 від 12 січня 2017 року, які висуваються до кандидатських дисертацій, вважаємо, що дисертація Біскупа Віталія Степановича "Кар'єрна компетентність студентської молоді: соціологічний аспект" є вагомим внеском у теорію і практику сучасної соціології, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата соціологічних наук за спеціальністю 22.00.04 – спеціальні та галузеві соціології.

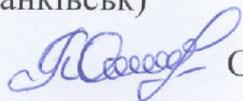
Офіційний опонент:

кандидат соціологічних наук,

доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

Прикарпатського факультету (м. Івано-Франківськ)

Національної академії внутрішніх справ

О. І. Пташник-Середюк

Підпис О. І. Пташник-Середюк

заступник декана

Засвідчую

А.В. Ляшук

15 січня 2018 року

